

500pur 30.3.2005

VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI VASTAUS

Snellmaninkatu 1 A

PL 20 00023 VALTIONEUVOSTO

21.3.2005

Dnro 255/1/05

Puheenjohtaja Jouni Luukkainen
Pääkaupunkiseudun vapaa-ajattelijat ry
Castréninkatu 10 C 53

00530 HELSINKI

1 KANTELUKIRJOITUS

Oikeuskanslerille 10.3.2005 osoittamassanne kirjoituksessa Te olette arvostellut tapaa, jolla sisäasiainministeriö oli valtioneuvoston määräyksestä järjestänyt Aasian luonnononnettomuuden suomalaisten uhrien vastaanoton. Se oli järjestetty niin, että vainajien saapuessa Helsinki-Vantaan lentoasemalle arkut siirrettiin ruumisautoihin. Autosaattue siirtyi lentoaseman VIP President -terminaalin eteen, jossa pidettiin hiljainen hetki. Poliisi oli ottanut yhteyttä vainajien omaisiin, jotka voivat osallistua vastaanottoseremoniaan. Hiljaisen hetken jälkeen terminaalin sisällä järjestettiin omaisille ekumeeninen muistohetki. Paikalla oli myös henkisen huollon tukihenkilöitä.

Kirjoituksesta lähemmin ilmenevin perustein olette katsonut, että uskonnottoman vainajan ottaminen ekumeenisen muistohetken kohteeksi on vastoin sitä hautaustoimilain säännöstä, jonka mukaan vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Muistohetki loukkaa säännökseen sisältyvää periaatetta, jonka mukaan vainajan katsomus on asetettava etusijalle. Olette myös sitä mieltä, että hautaamatonta ruumista on käsitelty pahennusta herättävällä tavalla, joka on säädetty rikoslaissa rangaistavaksi hautarauhan rikkomisena.

Olette pyytänyt oikeuskansleria selvittämään, rikkooko sisäasiainministeriön päättämä käytäntö ekumeenisista muistohetkistä hautaustoimilain keskeistä säännöstä, jonka mukaan vainajan vakaumuksella on ensisijainen merkitys. Pyydätte myös selvittämään, oliko vastaanotettujen vainajien joukossa uskonnottomia, ja jos oli, harkitsevan syytteen nostamista

hautarauhan rikkomisesta sisäasiainministeriön ja ekumeenisen yhteisön asianomaisia toimihenkilöitä vastaan.

2 KIRJOITUKSENNE SISÄASIAINMINISTERIÖLLE

Olitte 14.2.2005 kirjoittanut asiasta sisäasiainministeriölle ja ilmoittanut, että edustamallanne yhdistyksellä on toisenlainen käsitys siitä, miten uskonnottomien vainajien vakaumusta tulisi kunnioittaa, ja pyytänyt tarkempia tietoja siitä, mitä ekumeeninen muistohetki käytännössä tarkoitti uskonnottomien vainajien osalta.

Ministeriö oli 2.3.2005 vastannut Teille poliisiosaston poliisitoimintayksikön kirjeellä selvittäen vainajien vastaanotossa noudatettavia periaatteita. Lähtökohtana on, että kaikissa toimissa huolehditaan vainajien ihmisarvosta ja kunnioittavasta tavasta saattaa heidät kotimaahan. Kaikkien vainajien vastaanoton juhlallisuuksien osalta noudatetaan samaa tapaa. Omaisilla on mahdollisuus olla mukana vastaanottoseremoniassa. Viranomaisten suunnittelemat toimet muokkautuvat omaisten toiveiden mukaisesti. Ministeriö oli korostanut, että ekumeeninen muistohetki on järjestetty omaisia varten, kuten ministeriön tiedotteessa ja sen pohjalta laadituissa uutisissa oli mainittu. Vainajat ovat koko ajan terminaalin edessä ruumisautoissa eikä heitä tuoda sisälle, jossa muistohetki toimitetaan. Omaisille on etukäteen kerrottu seremonian kulku ja mahdollisuus osallistua muistohetkeen tai jäädä siitä pois. Omaisets voivat vakaumuksensa mukaan harkita osallistumistaan muistohetkeen. Jos omaiset haluavat, heidät ohjataan muistohetken ajaksi lentoterminaalin muihin tiloihin. Kyseessä ei ole vainajien siunaustilaisuus, vaan omaisia varten tarjottu mahdollisuus surun ja menetyksen kohtaamiseen.

3 RATKAISU

Totean asiassa seuraavaa.

Hautaustoimilain (457/2003) soveltamisalasta säädetään lain 1 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tässä laissa säädetään ihmisen hautaamisesta ja tuhkaamisesta, tuhkan käsittelystä sekä hautausmaan ja yksityisen haudan perustamisesta, ylläpidosta, hoitamisesta ja lakkauttamisesta sekä krematorion perustamisesta. Hautaustoimilain vaatimus vainajan ruumiin käsittelemisestä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla, josta säädetään lain 2 §:n 2 momentissa, koskee hautaustoimitusta. Joissakin tapauksissa hautaustoimitukseen voi liittyä myös hautaamattoman ruumiin käsitteleminen epäkunnioittavalla tavalla, joka on säädetty hautarauhan rikkomisena rangaistavaksi rikoslain 17 luvun 12 §:ssä (563/1998). Lentoasemalla heti maahantulon jälkeen järjestetty ekumeeninen muistohetki on käsitykseni mukaan hautaamisesta erillinen tilaisuus. Esiintuomanne hautaustoimilain tai rikoslain säännökset eivät näin ollen sovellu lentoasemalla vainajien kotiuttamiseen liittyvän muistohetken järjestämiseen.

Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon, mitä sisäasiainministeriön edellä selostetussa vastauksessa oli esitetty, asiassa ei ole muutoinkaan tullut esille sellaista, jonka johdosta minulla olisi perusteita puuttua siihen. Sen vuoksi kirjoitus ei ole johtanut toimenpiteisiin puoleltani.

Oikeuskansleri

Paavo Nikula

Esittelijäneuvos

Jorma Snellman